

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ У СФЕРІ ОСВІТИ. ДОСВІД ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*І.А. Бокун, канд. філол. наук, доц.,
А.О. Ходцева, канд. пед. наук, доц. кафедри іноземних мов,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УАБС НБУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Бажання України стати органічною частиною спільного освітнього і наукового простору, забезпечити академічну та професійну мобільність своїх громадян ставить перед нею завдання розбудови конкурентоспроможної, якісної системи освіти в цілому і, мовної освіти, зокрема. Реформа мовної освіти в Україні здійснюється з урахуванням національних надбань та досягнень європейських країн у цій галузі. У своїй доповіді я розгляну організаційні та методологічні засади вивчення/викладання іноземних мов у нашому навчальному закладі (далі УАБС).

Кафедра іноземних мов забезпечує викладання іноземних мов (англійської, німецької та французької) за професійним спрямуванням.

Кожна дисципліна, яка читається на кафедрі, має програму, карту самостійної роботи, графіки індивідуальної роботи, модульні контрольні роботи, положення про екзамен та критерії оцінювання. Всі дисципліни забезпечені сучасними автентичними навчально-методичними матеріалами, які ґрунтуються на новітніх досягненнях методологічної думки. Кожен модуль забезпечений також нашим власним навчальним посібником (для "сильних" груп) та методичними рекомендаціями (для "слабких" груп).

Солідне методологічне підґрунтя, що забезпечує ефективне впровадження мовної реформи і яким керуються викладачі нашої кафедри в навчальному процесі, становлять такі документи Ради Європи як "Білінгвальна освіта і основні стратегічні завдання", "Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти", "Приведення екзаменів з мови у відповідність до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти", "Європейський мовний портфель" і, нарешті, вимоги до Євроіспитів.

Серед національних надбань, можна назвати Програму з англійської мови для професійного спілкування (АМПС), яка встановлює національний стандарт з мовної освіти для ВНЗ немовного профілю. Саме Програма з АМПС, одним з авторів якої є доц. нашої кафедри А.О. Ходцева, може слугувати ресурсом, який визначає зовнішні та внутрішні параметри реорганізації курсу англійської мови при впровадженні кредитно-модульної системи організації навчального процесу та модульно-рейтингової системи контролю у ВНЗ України.

Згідно з робочою навчальною програмою курс АМПС для бакалаврів спеціальності “Облік та аудит” охоплює етап навчання від рівня B1+ до рівня B2 і забезпечує досягнення бакалаврами рівня незалежного користувача англійської мови. Такий рівень забезпечує академічну і професійну мобільність, дозволяє випускникам академії компетентно функціонувати у професійному й академічному контекстах та забезпечує їм базу для навчання впродовж усього життя. Він є необхідним для всіх спеціальностей і вимагає мінімум 270 контактних академічних годин (практична та індивідуальна робота) та ще 126 годин для самостійної роботи. Тільки при такому розподілі годин можна говорити про перехід від рівня B1 до B2. Менша кількість годин не гарантує досягнення стандартів, і знімає відповідальність з викладача за досягнення кінцевої мети.

Тринадцятирічний моніторинг початкового тестування в УАБС показав, що 90 % студентів I курсу мають рівень A1 або A2, в той час, коли стандарти середньої школи повинні становити рівень B1. Згідно Загальноєвропейських рекомендацій, щоб на рівні бакалавра мати необхідний рівень незалежного користувача B2, на це потрібно 810 (270x3) контактних академічних годин та 378 (126x3) академічних годин самостійної роботи. За останні роки студенти спеціальності ОА вивчали нормативну дисципліну “Іноземна мова” 10 кредитів та варіативну дисципліну “Поглиблене вивчення іноземної мови” 19 кредитів. Це становило 612 контактних академічних годин (при 29 кредитах) та 425 академічних годин СРС. Таким чином ми мали кількість контактних годин на 198 менше рекомендованих Радою Європи та на 45 годин СРС більше, що з великими труднощами дозволяло досягти стандартів, зазначених в національній програмі з іноземної мови, тобто рівня B2.

За останній рік МОН України зменшив нормативну дисципліну “Іноземна мова” та варіативну дисципліну “Іноземна мова професійного вжитку” вдвічі (5 кредитів для нормативної та 10 кредитів для варіативної). При цьому нормативна дисципліна становить 102 контактні академічні години та 78 академічних годин СРС. Варіативна дисципліна становить 138 академічних контактних годин та 50 академічних годин

СРС, що не дозволяє досягти рівня B2. В кращому випадку студенти можуть піднятися вище на один рівень від початкового.

Це дуже тривожний факт, який викликає тим більше занепокоєння, якщо мова йде про наш шлях в рамках приєднання до європейської спільноти.

Розуміючи, що стандарти – це справа держави та роботодавців, дозвольте мені зупинитися на тій роботі, що здійснює кафедра в цих складних умовах.

Загальною метою викладання та вивчення іноземних мов в академії є підготовка студентів до ефективної комунікації у їхньому академічному та професійному оточенні. Тому професійні мовні компетенції, які формуються під час практичних занять та індивідуальної роботи, забезпечують адекватну мовну поведінку студентів в реальних ситуаціях академічного та професійного життя.

Матеріали для самостійної роботи також вимагають особливої уваги. Оскільки наші студенти не мають необхідних навичок організації свого навчання без пильного нагляду з боку викладачів, то завдання для самостійної роботи спеціально налаштовані для виконання в незалежному режимі. Матеріали для самостійної роботи містять чітко сформульовані завдання і зразки їх виконання, є доступними для студентів поза межами аудиторних занять, підтримують індивідуальні стилі навчання та мають чіткі критерії для вимірювання результатів.

Завдання для індивідуальної роботи мають різний характер: від індивідуальних вправ до групових проектів. Проектна робота допомагає подолати прогалину між вивченням мови та користуванням нею, заохочуючи студентів до того, щоб вони вийшли за межі аудиторії ВНЗ та перенеслися у професійне середовище. Ось чому вона є цінним способом реального використання комунікативних умінь, набутих в аудиторії. На відміну від традиційного вивчення мови, де всі завдання підготовлені викладачем, проектна робота покладає відповідальність за своє власне навчання на самих студентів.

Результати індивідуальної роботи представлені в різних формах і їх можна виміряти з огляду на визначені результати навчання (тести, журнали обліку прочитаного матеріалу, письмові звіти, групові та індивідуальні презентації, робота з Європейським мовним портфелем.

Вивчення нормативної дисципліни закінчується складанням семестрового іспиту, варіативної дисципліни – державного іспиту.

Семестровий (державний) екзамен з іноземної мови за професійним спрямуванням має на меті отримання студентами практичних навичок та умінь, пов'язаних зі всіма видами мовленнєвої діяльності: говоріння,

аудіювання, читання та письма. У зв'язку з необхідністю комплексної перевірки зазначених умінь та навичок семестровий (державний) іспит проводиться в усній та письмовій формі.

Письмова складова іспиту проходить у формі письмового тестування. Час виконання – 2 академічні години. Тест складається з 4 розділів: аудіювання, читання, використання мови та письмо. Максимальна кількість балів за письмову складову іспиту – 40 балів (для семестрового іспиту) та 80 балів (для державного іспиту).

Під час усної частини семестрового (державного) іспиту перевіряються два види мовлення студентів: монологічне мовлення та діалогічне мовлення. Максимальна кількість балів за усну складову іспиту – 10 балів (для семестрового іспиту) та 20 балів (для державного іспиту). Загальна кількість балів за семестровий іспит – 50 балів, за державний – 100 балів.

Приведений вище аналіз стану вивчення/ викладання іноземних мов в УАБС дозволяє сформулювати деякі перспективні напрямки та рекомендації щодо його покращення:

- з метою задоволення різноманітних потреб студентів у вивченні іноземної мови, можна запропонувати підготовлені на замовлення студентів курси АМПС згідно з вимогами ОКХ. Також може бути розроблене широке коло факультативних курсів АМПС у межах кожного кваліфікаційного рівня відповідно до конкретних потреб студентів, викладачів-предметників та роботодавців. Їх можуть обирати студенти, котрі бажають розвивати свої мовленнєві вміння в межах своєї спеціальності або ж поліпшувати свої професійні комунікативні вміння у сферах того ж самого РВМ. Модулі для таких курсів АМПС можуть бути зосереджені на характерних для конкретної спеціалізації вміннях, ситуаціях та функціях для задоволення особливих потреб студентів, напр., академічне письмо, дебати і таке інше;
- після проведення вступного/вхідного тестування здійснювати розподіл студентів для подальшого вивчення іноземної мови не за спеціалізацією, а у відповідності до визначеного рівня володіння мовою. В рамках спеціальності “Економіка та підприємництво” це підвищить відповідальність як студентів, так і викладачів за результати своєї роботи;
- з метою ліквідації прогалів у вивченні/підготовці надати студентам можливість факультативного вивчення іноземної мови (270 контактних годин). Обов'язкове вивчення АМПС розпочинати лише після досягнення ними РВМ В1.